

# KÖNYVTÁRI HÍRMONDÓ

## A 100 éves ceglédi Kossuth Múzeum története a sajtó tükrében (1917-2017)

Felelős kiadó: Ceglédi Városi Könyvtár

### A hagyaték

- Jelen kiadványunkkal az idén 100 éves Kossuth Múzeum történetét mutatjuk be néhány fontosabb fejezet kiemelésével. A história elbeszéléséhez a helyi sajtótermékek korabeli és mai cikkei, valamint képek voltak segítségünkre.
- A kiadványban felhasznált illusztrációk képeslapok a múzeum épületéről, kiállításáról és Kossuth Lajosról.

„Kossuth Ferenc ajándék-tárgyai, amelyeket Czeplédnek adományozott s amelyeket özvegye önszántából sok egyéb történelmi emlékekkel megtöltött megérkeztek városunkba. A tárgyakat, melyeknek leírását legközelebb hozzuk, egyelőre ideiglenesen helyezte el a város, amíg méltó helyen múzeumot rendez be belőlük.” (Czeplédi Ujság, XXIV. évf. 46. sz., 1914. november 15., 2. o.)

„Kossuth-ereklyék - ... Közel két éve kísért egy városi múzeum létesítésének kérdése, megvalósulása azonban az anyagi hiánya miatt nem volt aktuális. Egy új épület emeléséről kétség kívül most nem lehet szó, mert a város a háborus viszonyok következtében ezernyi oldalról igénybe van véve, de a kicsinyben való

előkészítése az említett történelmi becsű ereklyék révén már aktuálissá vált. ...

Oda kell tehát hatnunk, hogy egyrészt minden megszerezhető Kossuth emléktárgy múzeumban összegyűjtessék, hogy a késő utódok, de az ország népe is úgy tekintse Czepléd városát, mint a Kossuth hagyományok őrizőjét szellemben és emlékekben egyaránt, másrészt pedig, hogy ezek az emlékek a nagyközönség számára is hozzáférhetőek legyenek.” (Czeplédi Ujság, XXIV. évf. 47. sz., 1914. nov. 22., 3. o.)

„Kossuth ereklyék Czepléden – Hazánkban nincsen városa, mely annyi Kossuth ereklyét őrizne falai között mint Czepléd s mint Kossuth kifejezte annak idején „Czepléd az én

Czeplédem”... A Kossuth ereklyék állandó lakhely hiányában szerte széjjel őriztetik városunkban... Gyűjtjük össze ezen szerte heverő nemzeti kincseinket mihamarabb és rendezük be az alakuló Czeplédi



városi múzeumban egy Kossuth szobát... Fogadjunk szót társadalmunk egyik vezéralakjának Takács József úrnak ki ezen eszmét Czepléd város minapi közgyűlésén szóvá is tette.” (Czeplédi Ujság, XXVII. évf. 35. sz., 1917. augusztus 26., 2. o.)

### A tartalomról:

A hagyaték	1
Alapítás	1
Gyűjtés	2
Megnyitás	2
Költözések	2
Kossuth-kultusz	3
Otthonra találás	3
Múzeumbaráti Kör	4
Hagyományok nyomdokán	4

### Alapítás

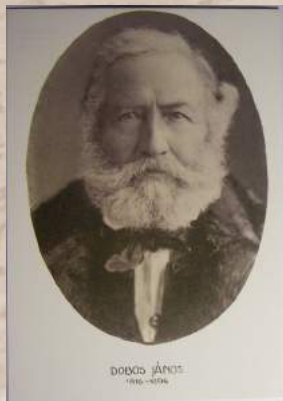
„A város tanácsa az 1917. szeptember 22-i ülésen tárgyalta a múzeumügyet, amelyben a következő határozatot hozta, hivatalos formában is megalakítva az intézményt: „18465/1917. szám. Hivatalos előterjesztés a Czepléd Városi múzeum felállítása tárgyában. HATÁROZAT – A városi tanács a legnagyobb készséggel járul hozzá, hogy a városi múzeum felállítása céljából az

előkészítés kezdetét vegye s addig is, míg az intézmény rendszeres alakot ölthet, az anyaga összegyűjtessék és kiválasztásra rendszereztessek. E munkálatokra felkéri Sárkány József, László Pál, Pavetits Manó főgimnáziumi tanár urakat, Méhes Sándor gyógyszerész urat és Szuchovszky Lajos evang. s. lelkes urat. Nevezetes urakat felkéri, hogy az anyaggyűjtést eszkö-

zöljék s arról ide jelentést tessenek.” (Czeplédi füzetek, 16-17. sz. Czepléd : Kossuth Múzeum, 1967., 36. o.)



## Gyűjtés



„Ceglédi Városi Múzeum – Gombos Lajos dr. városunk nagyérdemű polgármesterének az alapítandó múzeumunk érdekében a helyi újságokban közzétett felhívása varázsütés szerűen megmozdította társadalmunkat s az adakozók tömeges jelentkezését jelenthettem ez, s folytatólagosan a jövő alkalommal ezen becses lapban: Kiszél Mihály arannyal kivarrott ősi magyar pruszlit és egy pár réz női sarkanyút. Kádas Mihály régi bibliát, 5 régi pénzt. Dobos Sándor dr. ügyvéd a turini százás küldöttség vezetőjének és szónokának néhai Dobos Sándor ev. ref. lelkész életnagyságú arcképét. Dobos György gyógyszerész Kossuth kultusz Cegléden c. művét, három régi újságlapot, magyar imát az 1848. évből, egy Kossuth levelet és három

sürgönyt... Hurcolása folyik a város régi könyvtárának és a Kossuth ereklyéknek a múzeum Kossuth szobájában elhelyezésére.... Kérem Cegléd régi bírónak, földes urainak, polgármestereinek, híres, nevezetes iparosainak, gazdálkodóinak arcképeit, levelezéseit, életükre vonatkozó adatokat, u. n. népköltőknek verseit, Cegléden nyomtatott régi naptárakat, újságokat, szinlapokat, s régi nyomtatványokat stb. ... A múzeumi bizottság ideglenes helyiségben, az ev. ref. egyház tanácsstermében szerdán és vasárnap délután 2-6 óráig szívesen látja ügyünk iránt érdeklődőket.” (Ceglédi Újság, XXVII. évf. 40. sz., 1917. szeptember 30., 2. o.)

„A városi múzeum - A városi múzeum vezetősége elhatározta, hogy a Kreith-féle múzeumnak Kossuth-vonatkozású tárgyait megveszi a múzeum számára s a vételárat társadalmi gyűjtésből hozza össze. E célból felhívja a város összes tehetősebb polgárait, hogy adományaikkal támogassák a szép szándék kivitelében. A múzeum a vétel által tökéletességében és teljességében olyan fokot ér el, hogy az országban nem lesz párja s arra minden ceglédi ember büszkeséggel tekinthet. Városunk kulturájának áldoz, aki méltányolja a nemes célt. Adományokat dr. Dobos Sándor ügyvéd és Sárkány József tanár fogadnak el s azokat nyilvánosan nyújtázzuk.” (Ceglédi Kisgazda, 8. sz., 1921. február 20., 1. o.)

## Megnyitás



„A Kossuth-múzeum megnyitása – Március 15-én három és fél évi munka után a múzeum megszervezői: Pavetits Manó polgári iskolai igazgató és Sárkány József főgimnáziumi tanár, átadták Cegléd városának a központi református fiúiskola emeletén elhelyezett Kossuth-ereklyéket. A múzeum nyitva lesz vásár- és ünnepnapokon délelőtt 10-12-ig és délután 3-5-ig, iskolák előzetes bejelentés után máskor is

megtekinthetik. Belépődíj személyenként 5 korona, tanuló, tanítóik vezetése mellett 1 koronát fizetnek.” (Ceglédi Kisgazda, 12. sz., 1921. március 20., 2. o.)

tette szükségessé, hogy a múzeumok főfelügyelőisége ropant nagy súlyt helyez arra, hogy városunk fiatal, de máris értékes múzeuma erős népművelő intézménnyé fejlesszék. Szükségesnek látszana még az is, hogy a múzeum a mostaninál kedvezőbb elhelyezést nyerjen, ami az állami felügyelet folytán reméljük hamarosan meg is fog történni.” (Ceglédi Kisgazda, 33. sz., 1921. augusztus 14., 2. o.)



## Költözések

„Kossuth-múzeum – Mióta a ref. elemi iskola nagytermeiből kiköltözködött, múzeumunk állandóan zárva van. A volt Iparbank nagytermében vannak összezsúfolva az ereklyék. De itt a hely kicsisége miatt nem lehet muzeálisan elrendezni az anyagot. Így azonban mégsem maradhat a múzeum ügye, mert míg egyrészt az összehalmozott emlékek gondozás hiján könnyen megromolhatnak, másrészt a múzeum sem teljesítheti így véle-

ményünk szerint, fontos hivatását. Talán lehetne valami módot találni a megoldásra?” (Ceglédi Kisgazda, 11. sz., 1923. március 18., 2. o.)

„Kossuth múzeum áthelyezése – F. évi aug. 6-án eddigi helyéről, a Szegfű-utcából áthelyezték egyetlen múzeumunkat a Gróf Károlyi Gábor utca sarkán lévő Hitelbank palota Kossuth téri frontjára, hol eddig a Nemzeti bank székel. A nemesebb sorsra érdemes múzeum most a rendezés miatt 8-10 héten át a nagyközönség elől el van zárva. A múzeum elrendezését Pavetits Manó áll. polgári fiúiskolai igazgató szakszerű irányítása mellett szakmunkások fogják végezni.” (Ceglédi Kisgazda, IX. évf. 33. sz., 1928. augusztus 11., 2. o.)



„A városi Kossuth Múzeum (Révész féle ház) és régészeti osztálya (régí járás-bíróház, Eötvös-tér) nyitva minden vásár- és ünnepnap délelőtt 8-12-ig, délután 3-6-ig. Belépődíj felnőtteknek 40 fillér, gyermekeknek 10 fillér.” (Ceglédi Kisgazda, 40. sz., 1927. október 1., 2. o.)

## Kossuth-kultusz

**„A városi muzeumból** – A ceglédi városi Kossuth-múzeum bizottsága az elmúlt héten gyűlést tartott dr. Sárkány Gyula polgármester elnöklete alatt. Pavetits Manó muzeumi igazgató a folyó ügyek kapcsán beszámolt az átköltözkedésről s az intézmény új elhelyezéséről. A megjelent tagok nagy elismeréssel adóztak a múzeum vezetőjének, nagy izléssel, körültekintéssel végzett fáradságos, önzetlen munkájáért. Pavetits igazgató megköszönve a bizottság elismerő szavait, kijelentette, hogy továbbra is teljes szívvel igyekszik a ceglédi Kossuth-kultusz tökéletesítésére... A gyűlés leszállította a belépési díjat, így is elő

**„Cegléd Kossuth-napja** - ... Ma is minden vasárnap mennek a muzeumba Kossuth emlékeit látni. Két terem telve Kossuthról beszélő jelekkel. Az asztal amiről Ceglédet tüzelte. Az ágy, amin meghalt. A falon az óra halála percét mutatja: 10 óra 55 perc. A halotti maszk, mely minden képnél hivebben őrizi homloka csodás domborulatait, orra páratlanul finom vona-

karja segíteni, hogy minél többen nézhessék meg városunk mintaszerű kulturintézményét...” (Ceglédi Kisgazda, IX. évf. 44. sz., 1928. október 27., 2. o.)

**„Kossuth Lajos életnagyságú képe a ceglédi múzeumban** – Cegléd, szept. (A Pesti Hírlap kiküldött munkatársától) A vallásalapítványi uradalomnak legnagyobb jobbágyközsége volt Cegléd és a nagy átalakulás felszabadította népe nemcsak akkor állott Kossuth Lajos mellé, hanem irgalmatlan üldözések, keserű viszontagságok idején és azóta is folyton éleszti a Kossuth-kultusz örökmécsesének lángját. Ezt a célt

lát. S a pipszen a szakáll száilai. Munkaasztala, könyvtára, dohányszelencéje, tábornoki ruhája, száz meg száz apróság...” (Ceglédi Kisgazda, XIV. évf. 40. sz., 1933. szeptember 30., 1-2. o.)

„A Ceglédi Kossuth Múzeum számára Lebovits Imre két drb Kossuthra vonatkozó könyvet, özv. Vajas Zoltánné egy rámászott nagy képet ajándéko-

zolja a Kossuth Múzeum is, amely Sárkány József vezetésével nyit meg és 1923 óta fejlődött olyanná, amilyen ma, Pavetits Manó igazgató és Steiner Antal muzeumi őr gondozásában. A múzeum ereklyéi között – ahol Kossuth halotti arcmását és halottaságát is őrzik – érdekes ritkaság a nagyméretű olajfestmény, amely az öreg Kossuth Lajost egész alakban és életnagyságban ábrázolja. A festményről eddig nem készült sokszorosítás és így a közönség széles rétegei nem ismerik. A Pesti Hírlap szerkesztősége lefényképezte és sokszorosítva most került először nyilvánosságra.” (Pesti Hírlap, 1933. szeptember 24., 4. o.)

zott.” (Cegléd Népe, II. évf. 23. sz., 1947. június 7., 4. o.)

**„A Szociáldemokrata Párt 3 éves ceglédi újjáépítési terve... V. Kultúra... 2, Kossuth Múzeum: A Kossuth-ereklyéket magában foglaló múzeum megfelelő épületben helyezendő el és a nyilvánosság számára megnyitandó.”** (Ceglédi Népszava, III. évf. 29. sz., 1947. július 13., 1. o.)



## Otthonra találás

**„Megnyílt a Kossuth Múzeum** - Hosszú, de termékeny szünet után újra megnyílt városunk egyik nevezetessége, a Kossuth Múzeum, új épületében. Az elmúlt hónapok során belső átalakítási munkák folytak. Ez az alatt az idő alatt elkészült a kiállítandó anyagok rendezésének terve. Jelenleg két kiállítás tekinthető meg... A nagymultú Kossuth-emlékanyag látható a múzeum nagytermében, mely országos viszonylatban jelenleg a leggazdagabb anyagú Kossuth-kiállítás... A másik kiállítás természettudományi tárgyú. Címe: A mezőgazdaság rovarkártevői. Ennek anyagát a Természettudományi Múzeum

munkatársai állították össze... A kiállítások egyenlőre az áramszünet és tüzelőhiány következtében hétfő kivételével mindennap 10-14 óra között lesznek nyitva.” (Ceglédi Hírlap, I. évf. 20. sz., 1956. december 31., 1. o.)

**„A ceglédi Kossuth emlékhelyek** - ... Az igazi csapást azonban a II. világháborúban szenvedte el a múzeum: a gyűjtemény 70%-a megsemmisült vagy örökre eltűnt. A már korábban emlegetett Sárkány Józsefé az érdem, hogy a Kossuth Múzeum újjászületve, új helyen 1948. szeptember 19-én megnyithatta kiállítását. A

városszerte közkedvelt tanár határtalan szorgalma, személyiségének varázsa kellett ahhoz, hogy az elpusztult értékek helyére új kincsek kerülhessenek a kiállításba. Mai helyére, az egykori Szegfű utcai majd Iparbank épületébe 1956-ban költözött a múzeum. Itt teljesedett ki – igaz, nem kevés megpróbáltatást leküzdve – az igazi múzeumi funkció: régészeti, néprajzi, történeti, képzőművészeti, numizmatikai gyűjtemények folyamatos gyarapítása, feldolgozása és nyilvánosság elé tárása.” (Gerjépart, 6. sz., 1998. szeptember, 24. o.)



## Múzeumbaráti Kör

„Az útikönyvek és a prospektusok az ország legjelentősebb Kossuth-emlékhelyeként tartják számon Ceglédet és múzeumát. A Kossuth Múzeum az utóbbi évtizedekben a kossuthi hagyaték ápolásán túl más fontos missziót is sikeresen betölt. Pest megye legnagyobb múzeuma joggal büszkélkedhet színvonalas állandó kiállításával, annál is inkább mert ehhez mérhető egyelőre nem található a megyében. A szorgalmas muzeológusok tervező gyűjtőmunkája és a lakosság dicséretre méltó adakozása tette lehetővé, hogy a Kossuth-hagyaték írásos és tárgyi emlékein kívül elegendő anyag álljon a kutatók rendelkezésére. ... A nyilvántartás szerint 2480 eredeti dokumentum, 782 adattári, és 450 helytörténeti tárgyi anyagot őriznek a múzeum zsúfolt irattári polcain és teli raktárain.

..” (Pest Megyei Hírlap - Ceglédi Hírlap, XIV. évf. 80. sz., 1970. április 7., 9. o.)

„Sok lehetőséget kínál a múzeumbarátok köre – Még mindig sok ceglédi idős ember lakását díszíti a cifra keretű olajnyomat, a kép középpontjában mentés, attilás tollas kalpagú Kossuthal. Megbúvik az ódon bútorok között, benne él a szívekben. ... A ceglédi Kossuth Múzeum mellett működő „Turini Százasküldöttség” baráti köre néhány hónapja alakult meg.” (Pest Megyei Hírlap - Ceglédi Hírlap, XVIII. évf. 2. sz., 1974. január 4., 4. o.)

„A Turini Százasküldöttség Múzeumbaráti Kör megalapításához is nagy segítséget jelentett a közhangulat. A sikerhez szükség volt Józsa Ferenc nyugdíjas pedagógus lendületére, aki nemcsak elhatározta,

hanem meg is szervezte a régi-új közösséget. Ő egyébként szintén a leszármazottak közé tartozott: dédapja, Ócsai János vett részt a turini utazáson 1877-ben... Szilágyi Miklósnak, a Kossuth Múzeum akkori igazgatójának neve sem maradhatott ki a történetből, hiszen nemcsak helyet, de végső formát is adott az új szervezetnek. 1973. október 1-jén, ötven fő részvételével a Turini Százasküldöttség Múzeumbaráti Kör megtartotta alakuló közgyűlését. Megvitatták és elfogadták az alapszabályt, megválasztották az elnököt és a tisztségviselőket és ezzel új korszak kezdődött a Kossuth-kultusz és a Kossuth Múzeum történetében Cegléden.” (A ceglédi 100-as küldöttség turini látogatása alkalmából / Reznák Erzsébet. – Cegléd : Kossuth Múzeum, 2011. – 55. o.)



## Hagyományok nyomdokán

„Kossuth kultusz Cegléden – ...az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság Szellemi Kulturális Örökség Szakbizottságának javaslata alapján 2014-ben „A Kossuth kultusz ceglédi hagyománya” felkerült a Szellemi Kulturális Örökség Nemzeti Jegyzékére.” (Ceglédi Kék Újság, XXII. évf. 38. sz., 2014. szeptember 24., 11. o.)



„Múzeumbarátok évkönyve – A Turini Százasküldöttség Múzeumbaráti Kör először 1980-ban adott ki évkönyvet, annak a sorozatnak 1996-ban jelent meg az utolsó száma... Az évkönyv (vagy értesítő) megszületése Kocsis Gyulának, a Kossuth Múzeum egykori igazgatójának köszönhető. Az ő ötlete volt a helytörténeti cikkek összegyűjtése és nyilvánosságra hozása, hiszen a múzeum egyik mindenkor fontos feladata a történelmi ismeretterjesztés... Húszévesnyi szünet után a baráti kör elnöke, Kürti György ötlete alapján megújult címmel és megújult külsővel 2017-ben újra kiadjuk az évkönyvet...” (Ceglédi Kék Újság, XXV. évf. 3. sz., 2017. február 1., 11. o.)

„140 éve jártak Turinban – Január 28-án tartotta a Turini Százasküldöttség Múzeumbaráti Kör 140. közgyűlését a Kossuth Múzeumban. Ugyanis 140 éve, 1877. január 24-én száz ceglédi és nagykőrösi polgár látogatta meg Kossuth Lajost turini házában. Bátor tett volt az akkori politika kurzussal szemben álló tisztelgő látogatás. A rendezvényen Reznák Erzsébet múzeumigazgató bevezetője után Kürti György szólt a múzeumbaráti kör tevékenységéről...” (Ceglédi Panoráma, XI. évf. 3. sz., 2017. február 10., 4. o.)



Ceglédi városi Kossuth Múzeumból Kossuth Lajos házában.



Ceglédi Panoráma, XI. évf. 3. sz., 2017. február 10., 4. o.